

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

XIII-то Обикновено Народно Събрание.

Първа редовна сесия.

XV заседание, сряда, 22 ноемврий 1903 г.

(Открито отъ председателя г. Д-ръ П. Стайковъ, въ 2 ч. и 50 м. послѣ пладнѣ.)

Прѣседателъ: (Звъни.) Ще се пристъпи къмъ провѣрка на присѣтствующитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретарь Д-ръ И. Момчиловъ: (Прочита списъка. Отсѣтствуватъ г. г. прѣдставителитѣ: Н. Апостоловъ, И. Гешовъ, Х. Гидиковъ, А. Джошовъ, А. Димитровъ, В. Димитровъ, П. Дяковъ, М. Емурловъ, Г. Згуревъ, К. Илиевъ, Ю. Йоновъ, П. Козаровъ, П. Кръстевъ, М. Милевъ, К. Панайотовъ, Р. Поповъ, Х. Саунджиевъ, Г. Славовъ и И. Халачовъ.)

Прѣседателъ: Отъ общото число народни прѣдставители, 174, отсѣтствуватъ 19, присѣтствуватъ 155. Законното число за откриване заседанието сѣществува.

(Звъни.) Обявявамъ заседанието за открито.

Моля г. секретаря да прочете съкращения протоколъ отъ вчерашното заседание.

Секретарь Д-ръ И. Момчиловъ: (Прочита съкращения протоколъ отъ XIV-то заседание.)

И. Андоновъ: Моля да се поправи протоколътъ, че г. Слави Славовъ не е давалъ клетва, както стои въ съкращения протоколъ.

Прѣседателъ: Ще се поправи това.

Ще се прочете съкращениятъ протоколъ отъ XIII-то заседание.

Секретарь Д. Ачковъ: (Прочита съкращения протоколъ отъ XIII-то заседание.)

Прѣседателъ: Съобщавамъ на Събранието, че сѣ постѣпили заявления за отпуски и съмъ разрѣшилъ такива: на г. Ц. Крачуновъ 5-дневенъ;

на г. М. Месудовъ 10-дневенъ, считанъ отъ 24; на г. Саидъ Юсеинъ Беевъ 10-дневенъ, считанъ отъ 24; на г. А. Маринковъ 10-дневенъ, считанъ отъ 24; на г. Х. Луковъ 6-дневенъ, считанъ отъ сѣщата дата; на г. А. Митовъ 6-дневенъ, считанъ отъ 22; на г. П. Кръстевъ 8-дневенъ, считанъ отъ 24 и на г. П. Кескиневъ 4-дневенъ, считанъ отъ 24.

Споредъ едно рѣшение на XII Обикновено Народно Събрание, отговорътъ на тронното слово е подписанъ само отъ бюрото на Събранието. Какъ желае Народното Събрание да бѣде подписанъ отговорътъ на тронното слово: само отъ бюрото ли или отъ цѣлото Събрание?

Министъръ Д. Петковъ: Искамъ думата.

Прѣседателъ: Г-нъ Министърътъ на Внрѣшнитѣ Работи има думата.

Министъръ Д. Петковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че ще бѣде по-добрѣ, ако отговорътъ на тронното слово бѣде подписанъ отъ г. г. прѣдставителитѣ; затуй ще моля Събранието да рѣши този въпросъ — понеже по-напрѣдъ имаше друго рѣшение — да рѣши, че г. г. народнитѣ прѣдставители ще подпишатъ отговора на тронното слово, и тогава този отговоръ ще бѣде поставенъ въ кабинета на г. прѣдседателя и ще ви моля безъ друго днесъ или утрѣ да бѣде подписанъ.

Г. Караколевъ: Азъ мисля още сега да се подпише и да гледаме другитѣ работи, ако е възможно. Азъ мисля, че имаме врѣме и единъ по единъ ще го подпишемъ.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Министра на Вхтрѣшнитѣ Работи, щото отговорътъ на тронното слово да бѣде подписанъ отъ всички г. г. народни прѣдставители, и онии, които приематъ това прѣдложение, моля да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Прѣдседателството моли г. г. народнитѣ прѣдставители, щото до довечера да заповѣдатъ въ прѣдседателската стая и положатъ подписитѣ си върху отговора на тронното слово.

Отъ комитета „Царь-Освободитель“ е постъпило слѣдующето отношение до прѣдседателството: (Чете.)

„Господине Прѣдседателю,

Прѣдъ видъ рѣшението на Народното Събрание отъ 4 декемарий 1899 г., съ което е постановено, щото въ състава на комитета „Царь-Освободитель Александръ II“ да влизатъ трима народни прѣдставители, като делегати на Народното Събрание, имамъ честь съ настоящето да Ви помоля, г-не прѣдседателю, да направите потрѣбното отъ страната Ви разпореждане, за да се избератъ още въ настоящата сесия трима народни прѣдставители за членове на комитета „Царь-Освободитель“.

Въ XII-то Обикновено Народно Събрание бѣха избрани за такива г. г. Д. К. Поповъ, Венедиктъ Поповъ и Димитъръ Петковъ“.

Понеже ще останатъ сигурно г. Димитъръ Поповъ, въ качеството си на Министъръ на Обществениѣ Сгради, Пжтищата и Съобщенията и г. Димитъръ Петковъ, въ качеството си на Министъръ на Вхтрѣшнитѣ Работи, затуй прѣдстои да се избере само единъ прѣдставитель, като членъ на комитета „Царь-Освободитель“.

Министъръ Д. Петковъ: Азъ прѣдлагамъ на Народното Събрание да избере за такъвъ, понеже и тукъ живѣе, г. Д-ръ Сава Иванчовъ.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Министра на Вхтрѣшнитѣ Работи.

П. Теодоровъ: Азъ мисля, че сега не можемъ да пристѣпимъ къмъ избора на лицата, които да прѣдставляватъ Народното Събрание въ комитета. Това трѣбва да се постави на дневенъ редъ.

Министъръ Д. Петковъ: Азъ прави прѣдложение сега да се избере, и ако не се приеме моето прѣдложение, ще се приеме Вашето.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Министра на Вхтрѣшнитѣ Работи, щото за трети прѣдставитель на Народното Събрание въ комитета да се избере г. Д-ръ Сава Иванчовъ и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни съ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Постъпило е отъ Министерството на Вхтрѣшнитѣ Работи едно отношение съ височайшия указъ отъ

14 юний подъ № 160, относително неприлагането на нѣкои членове отъ закона за чиновницитѣ по гражданското вѣдомство. Тоя въпросъ ще бѣде туренъ своеврѣменно на дневенъ редъ.

На дневенъ редъ стоятъ провѣркитѣ на изборитѣ, станали въ нѣколко околии.

Моля г. докладчика Ачковъ да докладва избора станалъ въ Ломската избирателна околия.

Докладчикъ Д. Ачковъ: Ломската избирателна околия се е състояла отъ шесть секции. Въ деня на избора, както е забѣлѣзано въ дневницитѣ, въ протоколитѣ на бюрата, не сж констатирани никакви нарушения. Въ първата секция избраницитѣ сж получили: отъ тѣхъ Йосифъ Богдановъ 752 гласа, Ранчо Георгиевъ 747 гласа и Петко Кочанковъ 749 гласа. Една единствена бѣлѣжка въ протоколитѣ е тая, че нѣкой си Матей Върбеновъ, прѣзъ деня противозаконно е раздавалъ бюлетини въ самото изборно мѣсто, за което му е билъ съставенъ актъ и изиратенъ на Ломския прокуроръ. Въ останалитѣ петъ секции въ всички протоколи е забѣлѣзано само едно единствено, че прѣзъ деня на избора „не се направиха никакви заявления, никакви оплаквания и избора стана мирно и тихо.“ Въ всичкитѣ петъ протоколи това е казано. Избраницитѣ сж двама отъ правителственитѣ кандидати, а единиятъ е опозиционеръ отъ народната партия. И по всѣка вѣроятностъ този миръ и тишина се дължатъ на компромиса, който е билъ сключенъ между народната партия и народно-либералната партия, вслѣдствие на което не е имало оплакване нито отъ правителственитѣ приятели, нито отъ недоволнитѣ опозиционери.

Комисията намира, че прѣдъ видъ на туй, че не сж станали никакви нарушения и никакви оплаквания, натовари ме да ходатайствувамъ прѣдъ Народното Събрание да утвърди избора.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване рѣшението на прѣвѣрочната комисия за утвърдението на избора станалъ въ Ломската избирателна околия. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни съ рѣшението на комисията по този изборъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва докладътъ по провѣрката на избора станалъ въ Новоагорската избирателна околия. Моля г. докладчика Кознички да докладва тоя изборъ.

Докладчикъ В. Кознички: Въ Новоагорската избирателна околия има петъ избирателни секции. Въ тѣхъ изборътъ е почналъ и е свършилъ въ опрѣдѣленитѣ отъ закона часове. При пълненъ редъ и тишина избрали сж се съ голѣмо висегласие Д-ръ Иванъ Шишмановъ съ 2393 гласа и Руси Поповъ съ 2398 гласа. Нѣма сжществени оплаквания, макаръ че сжществува едно заявление въ смисълъ ничтожна. А най-важното е, че нѣма никаква конте-стация. Тѣй щото, комисията по силата на ст. 123 отъ избирателния законъ, намѣри, че като не сжще-

ствува такава контестация и прѣдъ видъ на това, че въ протоколитѣ не е констатирано никакво нарушение, което да опорочва избора, съете избора за правиленъ и редовенъ и моли чрѣзъ мене Народното Събрание да утвърди този изборъ.

Прѣдседателтъ: Турямъ на гласуване рѣшението на провѣрочната комисиия за утвърдението на избора станалъ въ Новогагорската избирателна околия и моли ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни съ това рѣшение на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Ще стане докладътъ на избора станалъ въ Старогагорската първа избирателна околия. Докладчикъ е пакъ г. Кознички.

Докладчикъ В. Кознички: Въ първата Старогагорска избирателна околия има петъ избирателни секции. Въ тия петъ избирателни секции гласоподаването е поченало и свършило тоже въ опрѣдѣленитѣ отъ закона часове, безъ да е имало нѣкакво прѣкъсване. Искали сж, собствено казано кандидатуртъ Димчевъ е искалъ, да бжде допусната войска за гарантиране свободата и типината на избора. Такава е била дадена по силата на чл. 100 отъ избирателния законъ. Има подадени нѣколко заявления, които комисията ги намѣри за нещъществени. Тѣй напр., въ една отъ тия секции има оплакване, че не били раздадени избирателнитѣ карти; въ друга, четвъртата секция, заявление, че нѣкое лице било кжсало бюлетинитѣ на другитѣ; но всички тия оплаквания сж такива, които комисията съете за свършено маловажни и безъ значение. Въ друга секция има оплакване, че нѣкой стражаръ стоялъ на входа и не допускаръ избирателитѣ да гласоподаватъ. Бюрото натоварило единъ членъ да провѣри, дали е вѣрно това оплакване и отъ провѣрката, която е направена въ момента, се оказало, че това не е вѣрно.

Къмъ изборното дѣло не сжществува никаква контестация и като така провѣрочната комисиия, като разгледа служебно протоколитѣ и като не констатира никакви нарушения, а напротивъ намѣри отъ тѣзи протоколи, че изборитѣ сж вървѣли мирно и тихо и не е имало никакви инциденти такива, които да опорочватъ избора, съете този изборъ за правиленъ и редовенъ и моли чрѣзъ мене Народното Събрание да утвърди този изборъ.

Прѣдседателтъ: Думата има г. Т. Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: По настоящия изборъ, г-да народни прѣдставители, понеже нѣма подадена контестация и отъ доклада, който азъ сварихъ малко на края, се вижда, че нѣма никакви заявления, направени на бюрото...

Докладчикъ В. Кознички: Азъ казахъ, че има нѣколко заявления и какви сж.

Т. Теодоровъ:... затова азъ нѣма да искамъ касирането на избора или да се назначи анкета,

защото при тия условия не може, освѣнъ изборътъ да бжде утвърденъ. Но азъ бихъ желалъ да зная, вѣрно ли е това, което се пише по вѣстниците, че въ петъкъ вечерта и сжбота, по разпореждане на градския съвѣтъ, станало е обявление, че всички избирателни карти, които сж били раздадени по-рано, сж невалидни и сж били прѣдупрѣдени избирателитѣ — въ съобщението на вѣстника е казано даже — че съ тѣзи карти които се явятъ, щѣли да бждатъ арестувани или не, но важно е, дали ще бждатъ арестувани или не, но важно е, че сж били прѣдупрѣдени, че нѣма да бждатъ тия карти валидни и че въ сжбота и недѣля трѣбвало да отидатъ да си взематъ нови карти отъ общинското управление и съ тѣхъ да отидатъ на избора и че изборътъ е станалъ по тѣзи нови карти. Има ли такива свѣдѣния г. Министертъ на Вътрѣшнитѣ Работи и може ли да се мотивира и обясни, защо е станало това разпореждане, тѣй като, споредъ моето разбиране, избирателнитѣ карти, единъ пжтъ раздадени отъ едно общинско управление, което е било законно, сж раздадени валидно и не е имало нужда да се обявятъ отъ второто кметство или тричленната комисиия за нищожни и невалидни и да се правятъ изборитѣ по нови карти, за които нито е имало достатъчно врѣме да се раздадатъ, нито достатъчно врѣме да научатъ това избирателитѣ, да си взематъ тѣзи карти и да упражнятъ правото си. Този въпросъ е за мене толкова повече важенъ, защото въ вѣстника се казва, че това е станало нарочно съ цѣль, за да се раздадатъ новитѣ карти само на онѣзи, на които общинското управление е искало да раздаде, като се е прѣдполагало, че голѣма частъ отъ избирателитѣ нѣма да иматъ врѣме да отидатъ да взематъ картитѣ си, на и да отидатъ да ги търсятъ, нѣма да имъ ги дадатъ, та не ще могатъ да гласоподаватъ. И за това азъ питамъ г. Министра: първо, вѣрно ли е това, което се писа по вѣстниците, че е имало разпореждане за че сж невалидни избирателнитѣ карти, раздадени отъ старото кметство, и второ, защо е направено това нѣщо, какви сж били мотивитѣ?

Прѣдседателтъ: Думата има г. Министертъ на Вътрѣшнитѣ Работи.

Министъръ Д. Петковъ: Азъ не зная такава нѣщо и, ако е писано въ в. „Миръ“, обявявамъ че не е вѣрно.

Т. Теодоровъ: Значи, такава обявление не е било издавано.

Г. Караколевъ: Азъ доколкото знамъ, по-първото кметство, е раздало картитѣ само на своитѣ партизани и е спрѣло, безъ да ги дава на другитѣ жители въ Стара-Загора, и като дохожда тричленната комисиия изважда и раздава картитѣ и на другитѣ избиратели, за да могатъ да отидатъ всички избиратели, и отъ едната и отъ другата страна, да гласоподаватъ.

Прѣдседателътъ : Думата има г. Ачковъ.

Д. Ачковъ : (Отъ трибуната). Азъ излѣзвамъ тукъ да се защищавамъ отъ ония обвинения, които ми се хвърляха въ печата, но понеже днесъ отъ опозицията ни единъ не излѣзе да каже, че ние, избраницигъ на гр. Стара-Загора, сме резултатъ на насилия и тероръ, азъ се въздържамъ да говоря по този въпросъ. Въ всѣки случай, необходимо е да обясня на г. Теодорова, какъ стои въпросътъ съ наново раздаванитѣ карти. Старото кметство на гр. Стара-Загора е раздавало картитѣ; но по какъвъ начинъ ги е раздавало? Въ кочана на квитанционитѣ книжа, отъ които сж издавани карти, е отбѣлжено съ единъ почеркъ, че Стоянъ, Драганъ, Петко, Иванъ — 50—100 души избиратели сж написали, че сж получили картитѣ си; новото кметство чрѣзъ агентитѣ провѣрило, дали извѣстни избиратели отъ града сж получили картитѣ си и, дѣйствително, познати хора, приятели на кандидатитѣ, които впоследствие бѣха избрани, се оказаха, че не сж получили картитѣ си; та вмѣсто такива карти, се издаваха дубликати само на онѣзи избиратели, които не бѣха си получили картитѣ. Ето защо и въ книгата може да се констатира, че иматъ дубликати ония лица, които сж се оплаквали, че не сж получили картитѣ. Колкото се касае до този въпросъ, който се повдига отъ г. Теодорова, че сж били раздавани двойни карти, когато сж имали едни, азъ мисля, че на него могатъ да отговорятъ книгата, които сж прѣдъ васъ, г-да народни прѣдставители, че нѣма еднакви карти и дубликати, че нѣма двойни карти.

Менѣ щѣше да ми бѣде приятно, ако г. Теодоровъ и днесъ поддържа онова твърдѣние свое, дѣто казваше, че прѣзъ нѣкаква дупка сж се спасявали кандидатитѣ на опозицията. Азъ щѣхъ да докажа по разположението на мѣстото, че това, което прѣди нѣколко дена твърдѣше г. Теодоровъ, не е истинско. Защото, ако г. Теодоровъ твърдѣше такова нѣщо, и не е билъ въ Стара-Загора, щѣхъ да го извиня, но той много добрѣ знае разположението на града, също и къщата на Димчева, която се памира не повече отъ 100 крачки отъ онуй мѣсто, за което говориха. Азъ не казвамъ, че г. Теодоровъ прѣди нѣколко дена искаше да изтъкне едно обстоятелство лъжовно отъ желание да заблуди Събранието, по лицата, които му сж дали такива свѣдѣния, сж го подвели, и затуй само той излѣзъ Събранието.

Ето защо считамъ, че обясненията, които дадохъ отпосително раздаването на картитѣ, сж достатъчни.

Т. Теодоровъ : Значи, само дубликати сж давани?

Д. Ачковъ : Да, дубликати, на тѣзи които не сж получили. Такива има тукъ въ книгата; съ червено мастило сж писани.

Прѣдседателътъ : Турямъ на гласуване рѣшението на провѣрочната комисия за утвърждение

на избора станалъ въ Стара-Загора и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни съ това рѣшение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва докладътъ на провѣрочната комисия по избора станалъ въ втората Старозагорска избирателна околия. Моля докладчика г. Оковски да докладва.

Докладчикъ И. Оковски : Втората Старозагорска избирателна околия състои отъ двѣ избирателни секции. Първа секция е била Трънковската. Въ нея изборътъ е почналъ сутринта споредъ прѣдписанието на избирателния законъ; прѣвратенъ е въ 6 ч. вечерята. Прѣзъ деня на избора не е имало никакви протести; никакви заявления не сж подадени. Въ тая секция избиратели имало 2.100 души, отъ които сж гласоподавали 614 души. Въ втората избирателна секция изборътъ е почналъ въ 7 ч., свършилъ се е въ 6 ч. вечерята, когато не е имало вече избиратели да гласоподаватъ. Прѣзъ деня на избора никакви оплаквания не е имало; така също и въ установения отъ закона срокъ никакви контестації не сж подадени. Избранъ е въ тази околия г. Димитъръ Г. Узунъ съ 840 гласа.

При такъвъ редъ на избора, комисията едногласно рѣши да бѣде признатъ за редовенъ и законенъ и моли чрѣзъ мене г. г. народнитѣ прѣдставители да го признаятъ за редовенъ и законенъ.

Прѣдседателътъ : Турямъ на гласуване рѣшението на провѣрочната комисия за утвърдението на избора станалъ въ втората Старозагорска избирателна околия. Г-да народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни съ това рѣшение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва провѣрката на избора станалъ въ Чирпанската избирателна околия. Докладчикътъ г. Кознички има думата.

Докладчикъ В. Кознички : Чирпанската избирателна околия, г-да народни прѣдставители, има шесть избирателни секции. За да се гарантира редътъ и тишината въ врѣме на избора сж били подадени заявления отъ заинтересованитѣ лица за да бѣде дадена войска. Такава е била дадена. Въ протоколитѣ се констатира, че изборътъ е вършилъ мирно и тихо; освѣтъ това, всичкигѣ формалности, прѣдвидени отъ закона по извършване на изборитѣ, сж били спазени. Комисията не намѣри нарушения съ съществено значение и призна, че избранитѣ Атанасъ Поповъ, Дянко П. Милковъ и Димитъръ Георгиевъ сж законно избрани.

Слѣдъ произвеждането на избора въ установения отъ закона 7-дневенъ срокъ има постъпила една контестація, подписана отъ нѣкой си Пѣевъ, кандидатъ на опозицията, който е билъ пропадналъ. Въ тая контестація, единчкъъ той, безъ контестаціята да бѣде подписана отъ нѣкои други лица,

се оплаква отъ нѣкои разпореждания на властѣта, и обвинява, че нѣкои стражари сѣ били агитирали въ полза на правителството, че тѣ сѣ заплашвали нѣкои лица и че нѣкои отъ тѣхъ сѣ били даже арестувани; по такъвъ единъ начинъ иска да каже, че властѣта е взела едно прѣко участие прѣди произвеждането на самия изборъ и по такъвъ начинъ тя го е опорочила; иска да каже, че изборътъ въ тая околия е насилентъ, че не е свободно изразена волята на избирателитѣ и моли да се касира.

Комисията, като разгледа пунктъ по пунктъ всички тѣзи оплаквания и взе прѣдъ видъ, че тая конте-стация е подписана само отъ единъ човѣкъ, не зачете че е такова сериозно оплакване, щото да прѣдизвика анкета или касиране на избора, че тая контестация трѣбва да се остави безъ послѣдствие, и като е така счете избора за законенъ и редо-вентъ и моли Народното Събрание да го утвърди.

Прѣдседателтъ: Турямъ на гласуване рѣше-нието на комисията, за утвърждаване избора станалъ въ Чирпанската избирателна околия. Моля г. г. на-роднитѣ прѣдставители, които сѣ съгласни съ това рѣшение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва провѣрката на избора станалъ въ Харман-лийската избирателна околия. Докладчикъ е г. Коз-нички.

Докладчикъ В. Кознички: Въ Харманлийската избирателна околия работата стои малко по-друго-яче. Тукъ, напр., не съществува никаква контестация. И въ шестѣтѣ избирателни секции изборътъ е вързълъ мирно и тихо. Свободата на гласоподаване, както и свободата за дохождане на хората на изборното мѣсто е била гарантирана съ войска. Има само нѣколко заявления подадени, че не били раздадени избирателни карти на нѣкои хора, а така също, че имало нѣкакви си шайки, но за всичко това е било направено своеврѣменно разпореждане, ако има такива, да се отстранятъ. При такъвъ редъ сѣ били избрани: Дѣлко Милковски, Георчо Караколевъ и Атанасъ Джоговъ.

Въ отсъствие на контестации и прѣдъ видъ на това, че въ изборнитѣ книжа не се констатира нищо, което да опорочва избора, а, напротивъ, отъ протоколитѣ съставени отъ надлежитѣ бюра се констатира редовността и правилността на избора, комисията е на мнѣние и този изборъ да бѣде утвърденъ и ви моли чрѣзъ мене да направите това.

Прѣдседателтъ: Турямъ на гласуване рѣше-нието на провѣрочната комисия, за утвърждение избора станалъ въ Харманлийската избирателна околия. Г-да народнитѣ прѣдставители, които сѣ съгласни съ това рѣшение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва провѣрката на избора станалъ въ Хасков-ската избирателна околия. Докладчикътъ г. Оковски има думата.

Докладчикъ И. Оковски: Хасковската избира-телна околия състои отъ 6 секции. Въ всичкитѣ други секции, съ изключение само на шестата, никакви заявления не сѣ подадени въ деня на избора, никакви оплаквания нѣма. Това че е така, се констатира отъ самитѣ протоколи. Само въ шестата секция има подадено едно заявление отъ кандидата за народенъ прѣдставитель г. Апостолъ Урумовъ. Въ това заявление казва, че горскитѣ стражари били запирали въ с. Кованлъчени нѣкои отъ избирателитѣ, арестували нѣколко души отъ тѣхъ и съ това имъ попрѣчили да дойдатъ въ деня на избора да гласоподаватъ. Бюрото, като получило това заявление, съ писмо го дало на вой-сковия началникъ да провѣри той и да види, ако това е дѣйствително така, да направи нужното разпореждане за освобождението имъ да дойдатъ да гласоподаватъ; обаче началникътъ на войската е отговорилъ, че моята длъжностъ е да пазя реда и тишината около изборното мѣсто, при това и въ района на селото, въ което съмъ пратентъ. Други нѣкои книжа, отъ които да се вижда, че това дѣйстви-телно е така и че дѣйствително е основателно това заявление, нѣма. Гласоподаването почнало въ опрѣ-дѣления часъ отъ избирателния законъ и се свър-шило също така. Слѣдъ свършването на избора, въ опрѣдѣления денъ за подаване контестации, нѣма подадени такива. Затова комисията намѣри този изборъ за редовентъ и чрѣзъ мене моли почитаемото Народно Събрание, да го признае за редовентъ и правиленъ. Избрани сѣ въ тая околия г. х. Ва-силъ х. Тодоровъ съ 4.245 гласа, г. Мартинъ Тодо-ровъ съ 4.238 гласа и г. х. Маринъ К. Балабановъ съ 4.218 гласа.

Прѣдседателтъ: Турямъ на гласуване рѣше-нието на комисията, за утвърждение избора станалъ въ Хасковската избирателна околия, и моля г. г. на-роднитѣ прѣдставители, които сѣ съгласни съ това утвърждение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва докладътъ на избора станалъ въ Трън-ската околия, обаче г. докладчикътъ отсъствува, затова ще пристѣпимъ къмъ слѣдующия изборъ, именно изборътъ на Панагюрската избирателна околия. Докладчикъ е г. К. Станчевъ.

Докладчикъ К. Станчовъ: Г-да народни прѣд-ставители! Панагюрската околия е била раздѣлена на три избирателни секции. Първата секция е била въ Панагюрище, втората — въ Попинци, и тре-тата — въ Поибрене. Гласоподаването въ всичкитѣ секции е почнало въ 7 ч. сутринта и се е свър-шило въ 6 ч. вечерта, съ изключение на първата избирателна секция, въ която вслѣдствие на явява-нето слѣдъ 6 ч. избиратели, гласоподаването е продължено и свършено въ 7 ч. 35 м. Отъ общото число избиратели отъ всичкитѣ секции на брой 8.715 сѣ гласоподавали 3.911. Отъ протоколитѣ на избира-телнитѣ бюра се вижда, че изборътъ въ всичкитѣ

избирателни секции е вървъл мирно и тихо, безъ всъщности инциденти въ деня на избора.

На 14 октомврий 1903 г. до прѣдседателитѣ на избирателнитѣ бюро сѣ подадени заявления отъ кандидатитѣ Вълко Нейчовъ и Иванъ Бобековъ, съ които, на основание чл. 100 отъ избирателния законъ, за да се гарантира свободата на избора, сѣ искали да се повика войска. Тия заявления своеврѣменно сѣ били уважени отъ прѣдседателитѣ на секциитѣ и е била дадена войска на разположение на послѣднитѣ.

Въ деня на избора до разнитѣ секции сѣ подадени слѣдующитѣ заявления. Въ първата секция едно заявление отъ Н. Гешановъ, застъпникъ на г. Бобекова, за да се отстрани стражата отъ вратата на изборното мѣсто и да се замѣни съ войска, понеже стражаритѣ кръстосвали помежду избирателитѣ и агитирали. Второ заявление отъ 6 души избиратели, съ което заявяватъ, че прѣдъ изборното мѣсто се намирала шайка, подпомагана отъ полицията, която се стремела да направи скандалъ, сбиване, даже и убиване; вслѣдствие на това и за запазване реда и тишината, молили да се отстрани полицейската стража и да циркулиратъ само военни патраули. Трето едно заявление отъ трима души, съ което се оплакватъ, че полицейскитѣ приставъ арестувалъ Добри Масловъ, и молили да се освободи. Четвърто заявление отъ 8 души избиратели, съ което се оплакватъ, че полицейскитѣ приставъ самъ ставалъ причина за смутове и защото имало поставена войска, приставътъ да се отстранялъ отъ изборното мѣсто. Всички тия четири заявления сѣ били уважени и вслѣдствие на това, види се, въ протоколитѣ е отбѣлзано, че никакви инциденти, които да повлѣкатъ опорочването на избора, нѣма.

Въ втората секция е подадено заявление отъ кандидата Иванъ Бобековъ, въ което казва, че стражаритѣ № 13, си позволявалъ да прѣглежда бюлетинитѣ на избирателитѣ; че старшиятъ стражаръ Галатионовъ не му позволявалъ да влиза свободно при избирателното бюро и, освѣнъ това, ходѣлъ изъ улицитѣ на града и заплашвалъ избирателитѣ, които не искали да гласуватъ за правителственитѣ кандидати, че ще ги бие и изцѣжда като лимонъ; молилъ да се отстрани старшиятъ стражаръ. Второ едно заявление отъ сѣщия кандидатъ, въ което казва, че старшиятъ стражаръ стоялъ на прага и заплашвалъ избирателитѣ, които подозирали, че не ще гласуватъ за правителственитѣ кандидати; молилъ да се замѣни съ войникъ. Трето едно заявление отъ сѣщия кандидатъ пакъ за отстранението на старшия стражаръ Галатионовъ, който произвеждалъ смущение между избирателитѣ въ самото изборно мѣсто. Всичкитѣ тия заявления сѣ оставени безъ послѣдствие, защото слѣдъ като прѣдседателитѣ ги е провѣрилъ на мѣстото, сѣ се оказали, че не сѣ основателни.

Въ третата секция има едно устно заявление отъ кандидата г. Вълко Нейчовъ, съ което заявява, че единъ избирателъ билъ задържанъ отъ полицията, и молилъ да се освободи.

Резултатътъ отъ гласоподаването въ всичкитѣ секции е слѣдующиятъ: Г-нъ Вълко Нейчовъ е получилъ 2.117 гласа, г. Иванъ Бобековъ — 2.006 гласа; другата листа — Георги Дѣдевъ — 1.681 гласа и Филишъ Ганчевъ — 1.570 гласа.

Слѣдътъ сѣ опрѣдѣление провъзгласилъ за народни прѣдставители г. г. Вълка Нейчовъ и Ивана Бобековъ, като лица получивши най-много гласове въ деня на избора.

На 27 октомврий е получено отъ прѣдседателя на Татаръ-пазарджишкия окръженъ сѣдъ едно заявление, подадено на пощата на 25 октомврий, значи въ срокъ, наречено особно мнѣние. То има слѣдующето съдържание: (Чете.) „Ние долу подписанитѣ членове на бюрото въ Панагорската секция за избирание прѣдставители за XIII Обикновено Народно Събрание и застъпникъ и провѣрителъ при сѣщото, подписваме дневникътъ по тоя изборъ при особено мнѣние за това, което слѣдва: Прѣдседателя безъ особена нужда и безъ да земе съгласието ни като членове, отстрани отъ изборното мѣсто стражата и я замѣни съ войници и защото при отварянето на избирателната кутия, въ която сѣ пускани бюлетинитѣ, оказаха се нѣколко снопа такива, на брой повече отъ триста, нескрѣпени съ подписа на прѣдседателя, който безъ да ни обясни причинитѣ за така оказалитѣ се нескрѣпени съ подписа му бюлетини и безъ всѣко стѣснение извади и положи подписа си върху тѣхъ и отново ги спусна въ урната, а това очуди всички ни и поради съмнѣнието за съществуването на нѣкакво злоупотрефление, толкозъ повече, че прѣзъ деня забѣлѣзахме прѣдседателитѣ да оставя бюлетини прѣдъ себе си, задъ избирателната кутия, и отказа да впише тия нередовности въ дневника!“ Това особно мнѣние е подписано отъ нѣкой-си П. З. Койчевъ, като членъ на бюрото, отъ застъпника на кандидата Дѣдевъ — Р. Т. Вагряновъ, и отъ провѣрителя С. Т. Елешнишки. Отъ протокола на първата избирателна секция се вижда, че подписавшиятъ заявлението, като членъ, Койчевъ, не е билъ никакъвъ въ това бюро, а при подписването на самия протоколъ се вижда, че застъпникътъ на кандидата Дѣдевъ — Вагряновъ, и провѣрителътъ Елешнишки, не сѣ дочакали окончателния резултатъ по провѣрката на бюлетинитѣ, и сѣ си отишли, безъ да подпишатъ протокола. И понеже отъ другитѣ членове, не се прави никакво заявление за това обстоятелство, което се излага, че, когато отворили кутията, били намѣрени повече отъ 300 бюлетини нескрѣпени съ подписа на прѣдседателя, и сѣ подписали всички съ изключение само на двамата — застъпникътъ и единъ провѣрителъ — комисията намѣри, че това заявление е неоснователно, че зарадъ него нѣма никакви доказателства, и като така, остави го безъ послѣдствие.

Получено е отъ г. прѣдседателя на Народното Събрание едно заявление на 27 октомврий 1903 г., дадено на пощата въ Татаръ-Пазарджикъ на 25 октомврий — значи въ срокъ — и подписано отъ

979 избиратели. Въ това заявление е казано: 1) че въ Панагюрската секция, въ самото изборно мѣсто сж държави рѣчи, нѣщо което противорѣчело на изборителния законъ; 2) че прѣдседателътъ на бюрото съвършено незаконно освободилъ, чрѣзъ войската арестувания Добри Масловъ, който, възползуванъ отъ това, проповѣдвалъ, че правителството се намирало въ безсиліе; 3) че въ деня на избора, опозиционнитѣ кандидати заплашвали чрѣзъ устроениѣ отъ тѣхъ шайки съ убийства и огънь; 4) че въ Поибренската секция, кандидатътъ Вѣлко Нейчовъ държалъ рѣчъ прѣдъ избирателитѣ на с. Мечка, въ която между другото казалъ, че ако избератъ правителствени кандидати, въ най-скоро врѣме, щѣли да бждатъ свикани отново запаснитѣ войници и правителството щѣло да обяви война на Турция, което не трѣбвало да се позволява, а за да се отстрани това, трѣбвало да се избиратъ кандидатитѣ на опозицията, които не желаяли войната; 5) че бюрото допуснало въ изборното мѣсто многолюдно число избиратели и по тоя начинъ улеснило размѣняването на бюлетинитѣ въ това мѣсто; 6) че при отварянето на кутията съ бюлетинитѣ, оказали се повече отъ 300 бюлетини нескрѣпени съ подписа на прѣдседателя, които той скрѣпилъ и зачелъ за дѣйствителни; и 7) че прѣзъ деня на избора прѣдъ избирателната кутия имало оставени нѣколко бюлетини, които служели за промѣняване на съмнителнитѣ.“

По пунктъ шести, именно, по намиране бюлетини нескрѣпени съ подписа на прѣдседателя, комисията, на основание изказаното си мнѣние по особеното мнѣние дадено отъ първитѣ три лица, го намѣри за недѣйствителенъ. Остапалитѣ причини, които заявителитѣ излагатъ, като основание, за да се касира изборътъ, комисията ги намѣри за неоснователни, неопорочающа избора въ нищо. Заради това изказа мнѣние, да се утвърди изборътъ и ме натовари съ ходатайство прѣдъ Народното Събрание да моля за неговото утвърждение.

Прѣдседателътъ: Г-нтъ Караколевъ има думата.

Г. Караколевъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че тукъ изборътъ е опороченъ. Азъ съмъ членъ отъ същата тази комисия, бѣхъ тамъ, когато се разглеждаше този изборъ и казахъ, че този изборъ е опороченъ. Като имахъ прѣдъ видъ по-рано по какви избори правилни изкарвахъ прѣдставителитѣ отъ камарата, азъ бѣхъ за касирането. Имайте прѣдъ видъ тукъ най-напрѣдъ 379 гласа нескрѣпени отъ прѣдседателя; слѣдъ като се свършило гласоподаването, тогава ги подписалъ и турналъ въ кутията прѣдседателътъ на бюрото. Отдѣ ще знаемъ кои бюлетини е пусналъ той? Нали трѣбва да направимъ провѣрка. Може да е приготвилъ той отъ себе си бюлетини сутринята, та други ще пусне въ кутията. Така щото, трѣбва да се има прѣдъ видъ това нѣщо. Още тогава казахъ въ комисията, че тукъ не може да се вземе този

изборъ за справедливъ, че този изборъ е опороченъ. Както се говори и въ самитѣ заявления, тѣ по-рано сж вземали мѣрки да се оплакватъ отъ стражаритѣ, обаче, шайкитѣ сж били тѣхни, тѣ сж употребили всички срдѣства само и само, ако не сполучатъ въ избора, да могатъ да го развалятъ. Вънъ отъ това, близо 1000 души хора, които сж подписали една контестация, може да не сж гласували. Това е фактъ, че тия избиратели сж народъ и тѣ трѣбва да бждатъ удовлетворени. Така щото, не трѣбва да бързае въ такъвъ случай, а трѣбва да имаме прѣдъ видъ това нѣщо, а не да слушаме, че г. г. министритѣ искали това, да слушаме тѣхното благоразумие и благодушие, хемъ хайде-хайде да ги прѣкарваме. (Смѣхъ.) Азъ мисля, че трѣбва по-внимателно да провѣримъ тия работи, а не защото г. г. министритѣ смѣтатъ, че ние имаме болшинство, е какво щѣло да стане, ако утвърдимъ този изборъ. Работата е, че щомъ е нарушенъ законътъ, трѣбва да се касира изборътъ, а ако не е нарушенъ законътъ, тогава да се утвърди.

Сега, вънъ отъ тия избиратели т. е. за единъ отъ избранитѣ г. Нейчовъ, който при мене седи сега, нѣмамъ нищо, може би, съ него, но Иванъ Бобековъ, азъ мисля, че този челякъ нѣма го между насъ, защото той е воененъ и азъ зная положително, че той не е фигуриралъ въ никакви военни списъци; показанъ е въ Шишка че е загубенъ, а сега той се намира между насъ. Азъ не зная — може сега да се е съживилъ отъ Бога Духа Светаго.

Освѣнъ това, има и други причини, които сега не искамъ да ги споменавамъ, но пакъ ще ги кажа. Може да сж нѣкои минали работи, но защо да се криятъ най-сетнѣ, когато той е билъ съучастникъ по убийството на Вѣлчева, осжденъ на 15 години и най-сетнѣ помилванъ. Разбира се, отъ такъвъ човѣкъ какъвъ изборъ ще очаквашъ! Той ще употреби всички срдѣства, всички възможни и невъзможни работи прѣдъ избирателитѣ, за да може да се избере. Когато 1.000 души не сж отишли тамъ и не сж гласоподавали, тогава не е ли опороченъ изборътъ?

Отдѣ намирате, че може да бжде добъръ и поредъченъ този изборъ? Азъ още въ комисията казахъ, че този изборъ е най-разваления. Може да има други избори, които да наречете каквито щете, но този изборъ е опороченъ. Имайте прѣдъ видъ, че азъ, когато единъ день ме изкараха отъ камарата, не казахъ нищо и си отидохъ; имахъ 1.000 гласа повече отъ другитѣ, но като дойдохъ и ми казаха: „иди си“, азъ си отидохъ. А тукъ 1.000 души не сж гласоподавали. Така щото, азъ мисля, че този изборъ е опороченъ и моля да се касира.

Прѣдседателътъ: Г-пъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Дѣла има думата.

Министъръ Д. Петковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че Народното Събрание не може да се

ръководи отъ такива съображения, отъ каквито г. Герчо Караколевъ може да се ръководи — че по-неже него го изгонили нѣкога изъ Събранието, то и ние да изгонваме по такъвъ начинъ прѣдставителитѣ изъ Събранието. Този изборъ не е опороченъ, защото правилно е произведенъ и нѣма абсолютно никакво нарушение на закона. Борили сж се двѣ партии. И азъ, да ви кажа, прѣдварително знаехъ, че ще спечелятъ тамъ опозиционнитѣ кандидати, защото единъ отъ нашитѣ кандидати, по-неже си гледаше чифлика въ Пазарджикъ и не отива да агитира, естествено е, че не може да спечели. Азъ съжалявамъ затова, че сж изгубили нашитѣ приятели избора, но какво да прави. Да касираме избора само затова, че е избранъ г. Бобековъ и г. Нейчовъ, ще направимъ погрѣшка.

Колкото за личността на г. Бобекова, азъ мисля, че и въпросъ не може да става, защото г. Бобековъ е билъ прѣдставителъ тукъ и по-рано. Азъ мисля, че на това основание не може да се обърща внимание на съображенията изказани отъ г. Герчо Караколевъ и ще моля Народното Събрание да вотира приемането на избора, безъ да разисква повече.

Искахъ да кажа двѣ думи и по отношение на това, дѣто г. Караколевъ каза, че 1.000 души има, които не сж дали своя гласъ. Това не е вѣрно, защото тия 900 души които протестираатъ, че не сж гласоподавали, отпослѣ сж написали тоя протестъ: като видѣха, че имаме голѣмо болшинство, написали сж тая контестация, като сж прѣдполагали, че ще се намѣрятъ такива добри приятели като Васъ, които да кажатъ: дайте да касираме този изборъ. А тѣ сж гласували редовно. Азъ съжалявамъ, че сж изгубили избора, но нѣма какво да имъ права.

Прѣдседателтъ: Г-нъ докладчикътъ има думата.

Докладчикъ К. Станчовъ: Подписавшитѣ заявления лица всички сж гласоподавали. Комисията се убѣди въ това отъ направената провѣрка, отъ 10 единъ, и оказа се, че всички отбѣлзани въ списъцитѣ сж гласоподавали, а отъ това се прѣдполага, че и останалитѣ всички сж подали гласа си.

Комисията, за да се произнесе по утвърдението на избора, имаше прѣдъ видъ, че ако прѣдседателтъ на бюрото имаше за цѣль да прѣиначи избора, той нѣмаше да тури нескрѣпени бюлетини въ урната, а щѣше да ги тури скрѣпени съ подписа си по-рано, вънъ отъ това, че се не оказва никаква разлика между избирателнитѣ карти и бюлетинитѣ; когато, ако имаше такова нѣщо, непрѣмѣнно щѣше да има разлика между бюлетинитѣ и избирателнитѣ карти.

Г. Караколевъ: Защо подирѣ ги скрѣпява? Защо не го е направилъ на врѣме?

Докладчикъ К. Станчовъ: Колкото до личността на г. Бобекова, избраниятъ кандидатъ, къмъ дѣлото сжществува едно удостовѣрение отъ Татар-

пазарджикския окръженъ съдъ, че той законно си е поставилъ кандидатурата.

Прѣдседателтъ: Г-нъ Милковски има думата.

Д. Милковски: Г-да народни прѣдставители! Както и въ комисията азъ дадохъ съгласието си за утвърдението на този изборъ, сега и тукъ ще кажа сжщото; ще кажа сжщото, защото нѣма онѣзи елементи, които се изискватъ, за да бѣде опороченъ единъ изборъ. Както виждате, не е употребено никакво насилие, или, както обича г. Теодоровъ да казва, нѣма даже и тероръ, било отъ едната, било отъ другата страна. Слѣдователно, щомъ изборътъ е вървѣлъ въ всички секции мирно и тихо и не е нарушенъ редътъ, не сж направени насилини никому, азъ считамъ, че този изборъ е редовенъ и трѣбва да се утвърди.

Едно нѣщо само се забѣлжи и азъ мисля да го изтъкна, че прѣдседателтъ на бюрото, който е отстранилъ стражата, не е ималъ право да отстрани стражата и да тури войска, защото чл. 100 отъ избирателния законъ е изриченъ и казва между другото: „за тази цѣль още прѣди самия изборевъ день, ако единъ или нѣколко отъ кандидатитѣ заявятъ, прѣдседателтъ на бюрото поисква непосредствено отъ ближайшето военно началство едно отдѣление войска, което заедно съ полицията му служи, както за запазване реда“ и т. н. Слѣдователно, той не е ималъ право да извади и острани стражата и да остави само войската.

Второ едно нѣщо. Казва се въ контестацията, че г. Вълко Нейчовъ, мойтъ старъ уважаемъ приятелъ и другаръ ще го нарека, е агитиралъ и той така, както и другитѣ въобще кандидати отъ опозицията, които сж спечелили, по този начинъ: „Недѣйте избира правителствени, . . .“

В. Нейчовъ: Протестирамъ противъ това!

Д. Милковски: „ . . . че, ако изберете правителствени, ще имаме война.“ Но казвамъ, при всичко че това е писано въ контестацията, азъ, като го зная отъ старо врѣме и както го виждате тукъ, понеже се показва лояленъ въ всѣко едно отношение, не вѣрвамъ и въ това отношение да е отишълъ да си служи, както други кандидати, съ такава прѣстѣйна агитация.

Слѣдователно, както въ комисията, така и тукъ азъ ще моля почитаемото Народно Събрание да утвърди този изборъ.

В. Нейчовъ: Имамъ ли думата, г-нъ прѣдседателю?

Прѣдседателтъ: Имате думата. (Отъ дѣсницата: Оставете! Да се гласува!)

В. Нейчовъ: Г-да! Оставямъ на тия интелигентни глави, които стоятъ надъ столоветѣ и ги красятъ, да рѣшатъ сждбата на моя изборъ. (Смѣхъ.)

Прѣдседателътъ: Турямъ на гласуване рѣшението на комисията за утвърждение на избора станалъ въ Панагюрската избирателна околия и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни съ това рѣшение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва провѣрката на избора станалъ въ втората Софийска избирателна околия. Докладчикъ е г. А. Славчевъ.

Докладчикъ А. Славчевъ: Г-да прѣдставители! Втората Софийска избирателна околия се състои отъ шесть секции. Въ всички секции е имало 13.922 избиратели, а гласоподавали сж 5.814. И въ шестѣтъ секции бюрата сж отворени на опрѣдѣления отъ избирателния законъ частъ, сжщо и закрити сж въ опрѣдѣленото врѣме. Имало е прѣзъ деня на избора заявления, подавани до бюрата, които още сжщеврѣмено имъ сж дали ходъ и сж ги оставили безъ послѣдствие. Избрани сж: Петъръ Сирака, Лазаръ Ангеловъ и Стоянъ Ценовъ, съ по 3.424 гласа.

Като сж спазени всички формалности на избора, комисията намѣри избора за законенъ и редовенъ, при туй и сждътъ се е произнесълъ тѣй, затуй моля Народното Събрание да го утвърди.

Т. Теодоровъ: Контестация има ли?

Докладчикъ А. Славчевъ: Контестация нѣма, а имало е заявления, постѣпили прѣзъ деня на избора и оставени безъ послѣдствие. Да ви ги наредя едно по едно всички. Въ първата секция е имало едно заявление за войска и е било удовлетворено моментално. Въ втората секция е имало осемъ заявления, упоменати въ протокола; всички сж удовлетворени и се казва, че не сж вѣрни, и самитѣ застѣпници сж подписали протокола. Въ третата секция искана е била войска отъ г. г. Маджарова, Теодорова и Пѣва и е било направено разпореждане моментално. Въ четвъртата секция замѣстникътъ на г. Пѣва е заявилъ, че е имало нѣкакви си хора приготвени да правятъ скандалъ; направено е било моментално нужното разпореждане. Вънъ отъ избирателното мѣсто е имало нѣкаква си прѣстрѣлка, но виновнитѣ сж били арестувани. Въ петата секция всичко е било спазено; искана е била войска, по прѣди стигането на телеграмата, съ която се е искала войска, войската е била пристигнала още порано. Въ шестата секция нѣма никакво заявление. И по шестѣтъ секции нѣма никакви контестации противъ изборитѣ.

Прѣдседателътъ: Г-нъ Т. Теодоровъ има думата.

Т. Теодоровъ: Моитѣ свѣдѣния, г-да, ми позволяватъ да твърдя, че контестация противъ избора има. Подадена е на 26 октомврий и по всѣка вѣроятность, не е била приложена къмъ дѣлото и комисията не е я имала прѣдъ видъ. Затова ходатайствувамъ да остане този изборъ за слѣдующето

засѣдание, за да се види, за да се направи справка нѣма ли подобна контестация въ този срокъ, на 26 октомврий, да се докладва и да се вземе послѣ известно рѣшение. Азъ имамъ свѣдѣния, че е подадена такава контестация. Самъ не съмъ я писалъ, но зная, че други сж я писали, четюха ми я, въ която сж изложени всички оплаквания на избирателитѣ за насилия, за гърмежи съ пушки върху избирателитѣ и други работи, които сж станали прѣзъ изборния день. Затуй азъ мисля, че нѣма какво да се загуби, той е най-послѣ на дневния редъ и може да остане за слѣдующето засѣдание. Азъ мислѣхъ, че сигурно ще я има. Вѣроятно, станало е нѣкое опущение.

Министъръ Д. Петковъ: Г-да народни прѣдставители! Вие виждате, че при всички изборни дѣла има и контестации, и много ми е чудно, ако е имало и по тоя изборъ контестация, какъ да не е турена при дѣлото, да не бѣде дадена на комисията. При всички избори, по които има контестации, тѣ съпровождатъ дѣлото. Ако г. докладчикътъ казва, че нѣма никаква контестация...

Докладчикъ А. Славчевъ: Нѣма.

Министъръ Д. Петковъ: ... и ако бюрото на Народното Събрание не е получило такава, нѣма защо да отлагаме избора.

Т. Теодоровъ: За справка само.

Министъръ Д. Петковъ: Ако искате да говорите, можете. Азъ виждамъ, Вие имате на прѣдъ си в. „Миръ“ — говорѣте.

Т. Теодоровъ: Да, имамъ го.

Министъръ Д. Петковъ: Говорѣте тогава.

Т. Теодоровъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ съмъ държалъ винаги да бѣда послѣдователенъ на думитѣ си и лойяленъ и затуй азъ не мога да взема думата да говоря и да искамъ касирането на избора, ако нѣма подобна контестация и известни валични факти. Моитѣ лични свѣдѣния и господата, които сж тукъ, споредъ мене, могатъ да иматъ известно значение да подкрѣпятъ оплакванията. Но тамъ, дѣто нѣма оплаквания, дѣто не е изпълненъ законътъ отъ избирателитѣ, не може Народното Събрание да имъ даде удовлетворение, ако не сж запазили избирателитѣ приетия редъ. При всичко че имамъ в. „Миръ“, въ който е писано съдържанието на контестацията, на оплакванията, и лично зная много факти, не мога да искамъ известно рѣшение, защото въ този изборъ азъ имамъ това неудобство, че до известна степенъ съмъ и заинтересуванъ — бѣхъ кандидатъ — та и то е още едно основание, да не искамъ, въз основа на моитѣ твърдѣния, какво и да е рѣшение. Затова азъ ще ходатайствувамъ да се отложи —

нѣма какво да се изгуби — само да се направи една справка. Ако имаше другъ изборъ, азъ щѣхъ да ходатайствувамъ да остане този изборъ послѣ-денъ, за да може да се направи справката, да се види на 26 октомврий не е ли постѣпила конте-стация. Ако не е постѣпила тази контестация — тя е изгубена. Зная, че е приготвена, че е под-писана, това зная; може да се е изгубила по пощата или тукъ — това нѣщо ще се установи слѣдъ една справка. Ако не е постѣпила въ кан-целарията на Народното Събрание, нѣма защо да говоримъ. Азъ не съмъ отъ тѣзи да говоря по вѣстниците. Казахъ ви при отговора на тронното слово, че въ провѣрката на изборитѣ не взехъ участие, не говорихъ, по други съображения. Но едно отъ тѣзи съображения е и това, че тамъ, дѣто нѣма контестация, не считамъ за нужно да говоря, и не трѣбва да се говори и по свѣдѣнията на вѣстниците, но трѣбва да се донесатъ свѣдѣния тукъ, поне при провѣрката на изборитѣ. Инакъ, когато се говори за политиката на правителството, можемъ да се позовемъ на писаното въ вѣстниците, за да искаме обяснения. Ето защо, азъ пакъ на-стоявамъ и моля — нѣма да се загуби много нѣщо — провѣрката на този изборъ да остане за идущето засѣдание и тогава да се провѣри.

П. Теодоровъ: Ето входящиятъ № 2543 на контестацията.

Т. Теодоровъ: Направи се сега набързо една справка и се оказа, че контестация има подадена отъ избирателитѣ на втората Софийска околия и че контестацията е регистрирана подъ № 2543, не отъ 26, както казахъ азъ — вѣроятно съмъ заблуденъ тукъ отъ печатна погрѣшка — а на 21 октомврий.

Министъръ Д. Петковъ: Отдѣ направихте справката? Оттукъ, отъ Събранието ли? Дѣ е за-регистрирана?

Т. Теодоровъ: Сега въ Събранието направиха справка, че имало отбѣлѣзана подъ № 2543 постѣ-пила такава контестация. Добрѣ е, слѣдователно, да се потърси тази контестация, да се доложи на Събранието, да я чуемъ, и послѣ да се вземе рѣшение. Трѣбва да се прѣдложи по-напрѣдъ въ провѣрочната комисия, че тогава тукъ.

Министъръ Д. Петковъ: Менѣ ми е странно какъ една контестация може да дойде тукъ въ Народното Събрание и да не съпровожда дѣлото. Какъ е възможно?

Т. Теодоровъ: Оупущение е станало.

Министъръ Д. Петковъ: Може да сѣ писали вашитѣ приятели тамъ такава контестация, но може да сѣ възгещисали да я пратятъ.

Т. Теодоровъ: Зарегистрирана е съ този номеръ.

Министъръ Д. Петковъ: Къдѣ?

Т. Теодоровъ: Тукъ, въ Събранието.

Министъръ Д. Петковъ: Добрѣ. Основѣте се тогава на туй, което е писано въ в. „Миръ“, който е прѣдъ васъ, печатана е тамъ контестацията, и говорѣте.

Т. Теодоровъ: Азъ не мога да се основа на вѣстниците.

Министъръ Д. Петковъ: Добрѣ.

Т. Теодоровъ: Азъ искамъ контестацията да се прочете тукъ.

Министъръ Д. Петковъ: Азъ ще моля Събра-нието да се не отлага тогава изборѣтъ.

Т. Теодоровъ: Ваша работа.

Прѣдседателтъ: Думата има г. Вълко Нейчовъ.

В. Нейчовъ: Г-да! Като имамъ честта да за-нимавамъ това високо сѣдалище отъ името на едно население, щѣхъ да кажа, населението на Пана-гюрската околия, високо историческо население, приятелъ, прѣди всичко, на правдата и на исти-ната, азъ помислихъ, че бѣхъ длъженъ да взема думата по избора, който е прѣдметъ на това рази-скване. Азъ мисля, че се отправямъ до умове, спо-собни да ме разбератъ. Г-да! Моралниятъ инте-ресъ на Събранието и по-частно на тая грамадна частъ болшинство, която рѣшава днесъ слѣдби-нитѣ на българския народъ въ тая голѣма света ограда, мисля, изисква да приеме заключението на почтения нашъ другаръ тукъ г. Теодоръ Тео-доровъ. Мисля, че нѣма интересъ почтеного бол-шинство да се страхува отъ една справка, за да се не хвърли върху него подозрѣние, подо-зрѣние, може би, незаслужено, защото и така е то силно. Че ще касира или утвърди единъ изборъ повече, трѣбва да го е малко грижа за това, но да се не обвинява то въ духъ на пристрастие при провѣрката на изборитѣ, която провѣрка трѣбва да е за насъ една догма на почетъ къмъ голѣмия мандатъ, съ който Българскиятъ народъ всички ни е облѣкълъ. Мисля, г-да, че Народното Събра-ние, въ своята грамадна частъ на болшинство, съ право казано, съ своето солидно болшинство, както го констатирамъ, нищо не ще да изгуби; напро-тивъ, ще извърши актъ на правда и на правстве-ностъ при провѣрката на изборитѣ, като приеме единодушно искането на почтения нашъ другаръ г. Теодоръ Теодоровъ. Едно прибързано рѣшение по тоя прѣдметъ, било въ една или въ друга смисълъ, не ще нищо да придаде на достолѣпиего на почтеного болшинство, напротивъ, може да има злѣ направени умове — и азъ съмъ единъ отъ тѣзи злѣ направени умове — да подозиратъ всѣ-кога въ рѣшението на едно болшинство, толкова

солидно, колкото сегашното, нѣкакъвъ си произволъ. За да не могатъ нашитѣ избиратели, вискателни, особено при провѣрка на изборитѣ, да ни подозиратъ въ угодничество къмъ това яко правителство, къмъ това яко болшинство, азъ ходатайствувамъ прѣдъ правителството, прѣдъ болшинството, да приематъ заключенията на почтения нашъ другаръ г. Теодоръ Теодоровъ, за да нѣматъ причини да ни обвинятъ насъ: вие сте малцина, не слушатъ ви, не броятъ ви. Напротивъ, г-да, азъ съмъ отъ тия скромни умове въ тая земя и всѣкога, които искатъ нѣщата да се вършатъ избавени отъ духа на партизанството, изключително, и колкото е това възможно, колкото може да се върши въ границитѣ на човѣшкитѣ слабости, да се вършатъ нѣщата по начинъ, щото да не приличатъ върху себе си подозрѣние, че ние сме пристрастни схдии по провѣрката на изборитѣ. Азъ употрѣбявамъ слабата си дума и тоя пътъ да искамъ отъ васъ безпристрастно да приемете заключението на г. Теодорова.

Министъръ Д. Петковъ: Азъ заявявамъ, че, за голѣмо мое съжаление, не мога да се съглася по никакъвъ начинъ съ г. Вѣлка Нейчовъ. Въ този изборъ е заинтересованъ г. Теодоровъ и нѣкои негови приятели. Той самъ си каза тукъ, че сж писали тѣ протеста, печатанъ е въ „Миръ“, и ако дѣйствително желае да говори върху това, нѣма освѣнъ да стане и да говори. И да отложимъ избора и да се окаже даже, че конгестация е имало, пакъ сжщото нѣщо ще излѣзе, което е печатано въ „Миръ“. Вие вземахте думата нѣколко души, и говорихте, и даже съчинявахте нѣкои работи въображаеми, но излиза сега, че нищо подобно нѣма. Сега казвате, че сжествува такъвъ протестъ, но нѣмало го въ книгата. Азъ мисля, че Народното Събрание не трѣбва да отлага тоя изборъ. Ако има нѣщо да говорите за дѣйствиата на правителството, за дѣйствиата на полицията — вие аслъ го казахте по-рано, може да го кажете пакъ — говорѣте; ние можемъ да ви слушаеме; но да искате да се отлага изборътъ, мисля, че не е право.

Г. Теодоровъ: Искамъ да се прочете конгестацията.

Министъръ Д. Петковъ: Но азъ зная едно нѣщо, че и съ медъ да ви хранимъ, пакъ ще ни укорявате. Затуй ще моля Народното Събрание да вотира този изборъ още сега.

Докладчикъ А. Славчовъ: Менѣ ми е чудно, когато г. Теодоровъ е заинтересованъ по този изборъ и отъ 20 дена засѣдава Камарата, какъ така да не е отишълъ въ комисията да вземе изборнитѣ книга, да ги провѣри, а днесъ казва тукъ, че имало подобна конгестация. Затуй азъ настоявамъ, Народното Събрание да приеме избора тѣй, както го докладвахъ.

Г. Теодоровъ: Отдѣ знаехъ, че нѣма конгестация тамъ? Мислѣхъ, че е при дѣлото.

Д. Милковски: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Теодоровъ иска да се отложи провѣрката на този изборъ, защото той мислѣлъ, че като била написана и подписана извѣстна конгестация, може и да е подадена. И даже въ тази конгестация се казвало, че имало стрѣляне на избирателитѣ, както чухъ г. Теодорова, и други нѣкои, тѣй да се каже, беззаконни дѣйствия. Ако туй е станало вънъ отъ изборното мѣсто, по пътищата или по селата, то не може да има никакво значение, а ако е станало въ изборното мѣсто, то трѣбва да бѣде забѣлѣзано въ протокола. Щомъ подобно нѣщо нѣма въ протокола и нѣма конгестация, азъ мисля, че искането му е неумѣстно, и слѣдователно, трѣбва да пристѣпимъ къмъ утвърждение на избора.

Г. Стойковъ: Азъ мисля, че не трѣбва да се уважи искането на г. Теодорова, и то не само отъ съображението, че нѣма конгестация, макаръ че той заяви, че ималъ свѣдѣния — братъ му донесе бѣлѣжка — че е подадена конгестация въ Народното Събрание. Ние трѣбва да се отнесемъ съ по-голѣмо довѣрие къмъ комисията и къмъ канцеларията на Народното Събрание, които сж ангажирани съ доставката на всички книга и дѣла; слѣдователно, ако е имало конгестация, то тя щѣше да е приложена къмъ дѣлото. Ние не можемъ да допуснемъ, че въ едно Народно Събрание, че въ една канцелария, ако е имало конгестация, нѣма да бѣде приложена. Фактътъ, че не е била приложена, доказва, че не е имало такава. Но отъ какви съображения се хвърля сѣнка отъ г. Теодорова и отъ брата му, че конгестация е имало и че не била докладвана, това не ни влиза въ работа. Ние не трѣбва да се повличаме по тия тѣхни попълзновения, а трѣбва да дадемъ почитъ на бюрото на Събранието и комисията, която е била ангажирана съ дѣлата и съ всички книга, че нѣма такава конгестация. Говори ни се тукъ отъ г. докладчика, че нѣмало конгестация подадена и ние ще приемемъ, че нѣма, па каквото щатъ да говорятъ противниците. Ето защо, азъ моля, да се произнесе Събранието по избора тѣй, както е докладванъ по книгата.

Д-ръ С. Даневъ: Г-нъ Петковъ, дайте най-сетнѣ единъ отидъ отъ петъ минути.

П. Теодоровъ: Очудвамъ се, какъ е възможно, щото въ едно Народно Събрание, при обсъждането на единъ изборъ, дѣто зависи участъта на нѣколко народни прѣдставители, дѣто е поставенъ на карта вотътъ на нѣколко хиляди избиратели, дѣто е ангажирана и честъта на кандидатитѣ отъ противната страна, очудвамъ се, какъ е възможно тукъ да липсватъ книга по избора и оплакванията по него да нѣматъ отзивъ въ Народното Събрание. Какъ е възможно — умишлено или не, не зная, но и по

небрѣжностъ да е, което пакъ не е извинително — да се остави безъ движение една контестація и да не се приложи въ изборното дѣло? Разбирамъ, да не се чете тукъ, но, да се укрие съвѣсмъ, това — извинѣте за думата — е много скандално. И именно, като излизамъ отъ сѣщия възгледъ, отъ който излизаше и прѣдговорившиятъ, азъ моля, за честъта на прѣдседатели, който носи моралната отговоростъ, за добрия вѣрвежъ на работитѣ, тукъ, въ Народното Събрание, за неговото достойнство, да се съгласи той самъ да даде отидиъ поне петъ минути, да направимъ нужната справка и да намѣримъ контестаціята. Г-да! Сега, когато се започнаха дебатитѣ по този въпросъ, отидохъ въ архивата на Събранието и на бърза рѣка намѣрихъ, че на 21 октомврий е постѣпила тукъ и е регистрирана една контестація, подписана отъ избирателитѣ отъ втората Софийска избирателна околия, подъ № 2543. Моля, дайте 10 минути отидиъ, да вземемъ регистра, да направимъ справка и да освѣтимъ подобрѣ. Събранието по тоя въпросъ, защото утрѣ върху него ще се сипятъ клевети. Азъ не настоявамъ даже, азъ отивамъ по-нататъкъ, азъ не искамъ въпроса да се внася отново въ провѣрочната комисия, но, само и само да се намѣри контестаціята въ десетина минути, да се внесе и да вземемъ думата, за да се обсъди. Това може да се направи, защото вѣрвамъ, че има редъ въ това Събрание. Ние не сме много претенциозни.

Министъръ Д. Петковъ: Г-да прѣдставители! Азъ на такива калугерски апели въ никой случай нѣма да се съглася, защото г. Теодоръ Теодоровъ,

който много обича да плѣщи — извинѣте за думата — утрѣ ще прави сѣщото и по други избори.

Т. Теодоровъ: По-добрѣ е да говорите съ въздържанъ езикъ.

Министъръ Д. Петковъ: Утрѣ ще кажете, за „ваша честь“ искаме това и това. Азъ не мога да се съглася, само за вашитѣ комплименти, да отлагаме избора, защото, ако такава контестація имаше, тя щѣше да бѣде тукъ въ книгата при дѣлото. Щомъ я нѣма, азъ моля да се вотира изборътъ.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Теодоръ Теодорова, да се отложи разглеждането на тоя изборъ за слѣдното засѣдание. Които го приематъ, да вдигнатъ рѣка. (Меншество.) Не се приема.

Турямъ на гласуване рѣшението на комисията по избора, станалъ въ втората Софийска селска избирателна околия и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това рѣшение, да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Дневниятъ редъ е изчерпанъ. За идущето засѣдание ще бѣде поставено на пръвъ дневенъ редъ прѣдложението на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, съ което се изпраца на одобрение отъ Народното Събрание указътъ за суспендирането нѣкои членове отъ закона за чиновницитѣ и послѣ това провѣрка на избори.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 4 ч. и 10 м. слѣдъ пладиѣ.)

Прѣдседателъ: Д-ръ П. Стайковъ.

Подпрѣдседатели: { Д-ръ Т. Гатевъ.
Д. Петковъ.

Секретари: { Д-ръ И. Момчиловъ.
М. Тодоровъ.

Началникъ на Стенографическото бюро: Т. Гължбовъ.